SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 67. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, APRIL 11, 1991 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 11-го КВІТНЯ 1991 Ч. 67. РІК XCVIII.

ТОРТУРИ І ВБИВСТВА В АРМІЇ ПРОДОВЖУЮТЬСЯ

Новоград-Волинський, Житомирщина (УНІАР). — Тут у військ. частині 22185 перебуває близько 60 втікачів з армії, які змушені були покинути місце військової служби через постійні знущання, образи та побиття.

Сплять втікачі у неопалюваних казармах, частина з них — хворі. За втікачем Салаваром 27-го березня прибув з його частини старший лейтенант Володимир Ясинський з військової частини 47062 Хабаровського краю м. Біробіджану. Салавара викликали в комендатуру і били там, потім вивели на вулицю і продовжували побиття у присутності всіх вояків. Таким же чином був побитий Сиром'ятінков у військовій частині 57243. Дехто з вояків намагався повідомити громадськість про побиття та сваволю у частині, але вони були покарані, запроторені до гауптвахти. Проти частини втікачів можливо, буде застосовано статтю Кримінального кодексу УССР 242 пункт А — від трьох до семи років ув'язнення. Хлопців постійно намагаються спровокувати на протизаконні вчинки, особливо відзначається майор Сичов, який ображає національну гідність юнаків.

Батьки Олега Шварца, юнака з Острогу Рівенської області, який від травня минулого року служив у військовій частині 68024, що знаходиться у Кандалакському районі Мурманської області, неодноразово і безуспішно звертались з проханням про переведення сина служити в Україну, оскільки Олега постійно били і навіть зламали йому руку. 31-го березня батьки Шварца отримали телеграму з в/ч 31487 про те, що їх син загинув. За 15 хвилин надійшла друга телеграма з вибаченням і повідомленням про смерть сина, з в/ч 36138. Виникає питання, де саме загинув юнак?

В УКРАЇНІ ПАНУЄ ЕПІДЕМІЯ ДИФТЕРІЇ

Джерзі Сіті, Н. Дж. — Як повідомляє тепер надходяча знову преса з України, там розвинулася поважна епідемія дифтерії.

На 2-го квітня зареєстровано 351 випадків захворіння, з них 17 смертельних. Причиною епідемії є те, що ця сильно заразлива недуга вимагає щеплення проти неї в дитячому віці. Але свого часу в пресі України були статті на тему, що буцімто вакцина протидифтерійна є шкідлива для здоров'я і багато людей в це повірили та не дозволяли щепити дітей. Наслідком того тепер ця гостро заразлива недуга поширюється в небезпечний спосіб, тим більше, що коли людина захворіє на дифтерію, нема способів її лікування, крім ізолювання хворого, щоб не поширювати недуги. Симптоми дифтерії подібні до ангіни: біль в горлі, висока температура, загальне ослаблення, пізніше приходить опух горла, утруднення дихання і горло покривається білим налітом, який важко усунути. Міністерство охорони здоров'я України рішило тепер негайно щепити усіх дітей після третього місяця життя, як також дорослих, що мають до діла з дітьми, серед яких епідемія поширюється.

Як відомо, в ЗСА щеплення на дифтерію мусить пройти обов'язково кожна дитина у перших місяцях життя.

ФІЛЬМИ З УКРАЇНИ В ТОРОНТО

Торонто. — Тут у приміщенні Українсько-Канадського Дослідно-Документаційного Центру та театру Інституту св. Володимира відбудеться висвітлення фільмів кіностудії „Галичина-Фільм" зі Львова. Їх можна буде оглянути в УКДДЦ 29-го та 30-го квітня о год. 7:30 вечора, а в приміщенні театру Інституту св. Володимира — 1-го травня о год. 2-ій по полудні та 7:30 вечора. За інформаціями слід телефонувати на число: (416) 966-1819.

ЗАКЛИК КРАЙОВОГО КОМІТЕТУ ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ ТРАГЕДІЇ ЧОРНОБИЛЯ

Цього року припадає п'ята річниця чорнобильської катастрофи з жахливими наслідками для українського народу.

Для відзначення цих сумних роковин, Український Конгресовий Комітет Америки, Українсько-Американська Координаційна Рада і Конференція Безсторонніх Організацій створили один спільний крайовий комітет.

Відбуто ряд засідань, намічено програму і видано звернення до українського громадянства вд ЗСА в справі масової участи у відзначенні цих сумних роковин і пожертв на переведення цих імпрез.

Крайовий комітет запланував таку програму:

* П'ятниця, 26-го квітня 1991 року — Соборні Молебні по церквах і домах молитви.

* Субота, 27-го квітня 1991 року — Симпозіюм в Українському Інституті Америки в Ню Йорку, 2 Схід 79-та вулиця, з участю визначних українських і американських науковців. Будуть запрошені представники з Об'єднаних Націй.

* Неділя, 28-го квітня 1991 року — Соборний Молебен у Вашінгтоні з участю всіх українських віровизнань. Збірка о годині 12-ій в Лафает парку, похід під совєтську амбасаду.

Крайовий комітет може виконати свої завдання і перевести заплановану програму під умовою, що буде мати необхідні для цього фінансові засоби. Тому, ми, українці, що розуміємо вагу і потребу так важливої акції під сучасну пору, повинні не тільки самі, але просити своїх приятелів, щоби переслали відповідну пожертву на праця-відзначення цих сумних роковин. Пам'ятаймо, що живемо в країні великих можливостей. Можемо багато зробити на зовнішньому відтинку, але на це потрібно грошей, грошей і ще раз грошей. Фінанси це підстава всієї політичної роботи на цьому терені.

Зокрема звертаємось до наших фінансових установ, щоби вони своїми щедрими пожертвами допомогли оплатити автобуси для зорганізованої молоді: Пласту, СУМУ, ОДУМ і сеньйорів.

Українська спільнота завжди знаходила спільну мову і спільно діяла у час великих потреб й важливих всеукраїнських завдань і завжди була готова на великі зусилля в обороні своїх національних інтересів.

Пожертви-чеки, які є звільнені від податку, просимо виписувати на: National Chornobyl Memorial Committee, A/c 16669-00 UCCA, і пересилати на адресу: Ukrainian National Home 140-142 Second Ave., New York, N.Y. 10003.

Український Конгресовий Комітет Америки:
Білинський Ігнат,
Лозинський Аскольд,
Винник Іван
Українсько-Американська Координаційна Рада:
Дячук Уляна,
Солтис Юрій,
Данилюк Роман.
Конференція Безсторонніх Організацій:
Ворох Степан,
Савчак Марія,
Сосяк Василь.

Українці візьмуть участь у фестивалі південного Ню Джерзі

Вілліямстaвн, Н. Дж. (А. Кобаса). — Український Громадський Комітет південного Ню Джерзі, з осідком у Вілліямставні, повідомляє про участь громади в етнічному фестивалі південного Ню Джерзі, який відбудеться в стейтовому коледжі Ґлесборо в неділю, 5-го травня, і триватиме від год. 10-ої до 5-ої по полудні.

В українському відділі будуть виставлені зразки українського мистецтва, інформаційні матеріяли про Україну. Під час фестивалю буде працювати українська кухня. Рівнож виступить танцювальна група „Волошки" з Філядельфії. Вступ і паркування вільні.

ЗСА і Мехіко підписали договір про торгівлю без мита

Гюстон, Тексас. — Виступаючи в понеділок, 8-го квітня, на сніданку, влаштованому американськими промисловцями, вихідцями з Латинської Америки, президент Джордж Буш обіцяв боротися з тими, хто виступає проти угоди про безмитну торгівлю, яку підписали він і президент Мехіко Карльос Салінас.

Серед тих, хто виступає проти вільної торгівлі між ЗСА і Мехіко, — лідери профспілок, захисники довкілля, діячі Демократичної партії, які настоюють на спорудженні тарифних бар'єрів на шляху чужинецьких товарів.

„Ми маємо намір безкомпромісово боротися з ними, тому що угода (про вільну торгівлю) — безумовно в інтересах нашої країни", — заявив президент Буш у неділю на пресовій конференції, на якій він виступав разом з президентом Мехіко. У понеділок, виступаючи перед промисловцями, він знову підкреслив те саме.

В обох виступах Буш високо відгукнувся про тих демократів, які підтримують угоду, і критикував тих, хто, за словами президента, думає не про розквіт своєї країни, а про вузькопартійні інтереси. Серед тих, хто виступає за вільну торгівлю з Мехіко — спікер Палати Репрезентантів демократ Томас Фолі і голова фінансової комісії в Сенаті демократ Ллойд Бентсен. В той же час лідер фракції Демократичної партії в Палаті Репрезентантів Ричард Ґепгардт виступає проти угоди.

Критики угоди про вільну торгівлю вказують, що як тільки вона вступить в силу, багато американських компаній закриють свої підприємства у ЗСА і переведуть їх в Мехіко, де нема таких, як у ЗСА, вимог до захисту довкілля і де профспілки не мають практичної сили.

Згідно з існуючими законами, Конгрес може або схвалити угоду, або відкинути її. Ніяких поправок вносити в текст угоди він не може. Політичні коментатори вважають, що Буш виграє боротьбу в Конґресі, хоч „здобути перемогу буде нелегко".

СИТУАЦІЯ В ГРУЗІЇ ЗАГОСТРЮЄТЬСЯ

Тбіліс, Грузія. — Френсис Клайнс, кореспондент газети „Ню Йорк Таймс", інформує в числі з 9-го квітня, що політична ситуація в Грузії ускладнюється між союзним урядом в Москві і республіканським в Тбілісі. Президент республіки, антикомуніст, колишній дисидент переслідуваний органами КҐБ, Звіад Гамсахурдія, погрозив генеральним страйком в республіці, якщо союзний президент СССР Міхаїл Горбачов не накаже відтягнути з республіки спеціяльних частин, військ міністерства внутрішніх справ, так званих чорноберетників, які вже раз „уславилися" вбивствами безборонного населення в Грузії, а тепер були прислані нібито для оборони осетинів перед грузинськими сепаратистами.

Позиція З. Гамсахурдії тепер скріпилась по постанові Верховної Ради Грузії про стремління грузинського народу до повної самостійности. Цю пропозицію підтримали великою більшістю голосів народні депутати. Проти голосували тільки партократи, військовики, кагебісти і наставники Москви в Грузії.

Гамсахурдія заявив групі західних кореспондентів, що міжнаціональні непорозуміння в Грузії — і не тільки в Грузії — є ділом кремлівських провокаторів, бо всякі поділи, ділення території, надання автономії областям, а навіть колгоспам, які шукають для себе „пана", як, наприклад, в Україні кілька колгоспів заявили, що вони хочуть підпорядкуватись совєтській армії, іде на користь комуно-московського центру. Грузини зросуміли, що генеральний страйк на усіх підприємствах республіки є єдиним засобом змусити Москву до поступок, а якщо таких не буде, Москва візьме на себе повну відповідальність за громадянську війну і за масові вбивства населення, якщо такі наступлять в майбутньому.

З. Гамсахурдія гостро виступає проти всякого розподілу території Грузії, намагається впливати на гарячі голови грузинів, які тут і там виступають збройно проти осетинців, що ідуть на поводі КҐБ, і хоче повести свою республіку самостійницьким шляхом до повної незалежности. У головах московських імперіялістів навіть не вміщується думка, щоб будь-який поневолений нарід мір піти своїм власним шляхом, творити свою самостійну державу. Не можна виключати, кажуть деякі політичні аналітики, що головною причиною, чому М. Горбачов пішов не зі своїми друзями з початкових років, а піддався тискові консерватистів, було його побоювання, що республіки одна за одною виходитимуть із союзу з СССР і проголошуватимуть свої незалежні держави.

Кризою в Грузії займатиметься ще цього тижня грузинський парлямент, контрольований некомуністичною більшістю, але вже тепер ніхто не сумнівається, що Верховна Рада Грузії повністю підтримає політику свого республіканського уряду.

Одним словом в Грузії розпочався хаос не тільки політичного, але також громадського характеру. Навіть військові продають за тверду валюту зброю для обох сторін, грузинів і осетинців, а велике число осетинців втікає до інших республік СССР. Очевидно, вони (65,000 осетинського населення) війни з 5,5 міл. грузинського населення не виграють, але загине ще багато невинних осіб з обох сторін, кажуть спостерігачі.

М. ҐОРБАЧОВ НАКАЗАВ РЕСПУБЛІКАМ ПРИПИНИТИ МІТИНҐИ І СТРАЙКИ

Москва. — Агентство Асошіейтед Пресс, совєтське ТАСС і акредитовані в СССР кореспонденти інформують, що совєтський диктатор, генеральний секретар ЦК КПСС і президент СССР Міхаїл Горбачов, виступаючи 9-го квітня на засіданні Ради федерації, прого лосив так звану „антикризову" програму союзного уряду, наказав республікам припинити „ребелію", заборонив мітинги і страйки робітників та інші політичні акції, які нібито дестабілізують загальну ситуацію в імперії.

Кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" в Москві Сердж Шмеманн пише, що всі ці нові зарядження президента СССР мають бути виконані добровільно до кінця цього року, а якщо цього не станеться і політична та економічна ситуація в СССР буде погіршуватися, прийдеться мабуть союзному урядові силою навести порядок і змусити республіки до виконання зарядження президента М. Горбачова. От так менш більш виглядатиме на майбутньому на практиці суверенітет республік, особливо тих, які підпишуть договір в „оновленому Союзі", крім, очевидно тих, які вже задеклярували, або зроблять це в недалекому майбутньому, свою повну незалежність і вихід з Союзу, як, наприклад, Литва, Латвія, Естонія, Грузія. Остання республіка вже проголосила свою незалежність від Москви якраз у другу річницю кровавого погрому над грузинами, що його вчинили чорноберетники, війська міністерства внутрішніх справ.

Відкриваючи засідання Ради федерації М. Горбачов заявив, що він, мовляв, хоче щиро і відкрито говорити на цьому форумі про невідрадну ситуацію в СССР, загрозу для федерації, загрозу для економіки, а навіть для політичного ладу і оборони країни. При тій нагоді він повідомив членів Ради федерації про заходи, які він вже зробив, а деякі розглядаються тепер Верховною Радою СССР і після цього будуть передані Раді Міністрів для виконання, а зглядно припинення хаосу в країні, припинення „війни законів", які кожний по своєму інтерпретує, привернення пошани до законодавства країни, підставі існування упорядкованого суспільства і припинення міжнаціональних конфліктів та суперечок між республіканськими і союзним урядами.

Велику частину довгої промови М. Горбачова на засіданні Ради федерації можна сміливо зарахувати до реторики, пропаганди підтримуваної Комуністичною партією федерації, — кажуть політичні спостерігачі. Бо не поправилась економіка, постачання населення товарами першої потреби, зокрема харчовими продуктами, занепадає сільське господарство, й інші галузі економіки. Виглядає, що союзний уряд вже до тієї міри здегенерований, що він не здібний вести державними справами. З цього висновок: сам М. Горбачов повинен зрезиґнувати зі свого президентського посту і передати контролю над економікою в руки республіканських урядів, які, як показала практика, без „указів" союзного президента і без заряджень кремлівського центру можуть цілком добре давати собі раду. Повернення до старої системи правління державою був не може і навіть сам президент М. Горбачов не може вже сьогодні висилати силою громадян на збір картоплі, як це практикувалось за сталінських чи навіть брежнєвських часів.

Кажучи, що він ще зовсім не відмовився від переходу економіки на вільний ринок, Горбачов закликав членів Ради федерації зробити все можливе, щоб привернути порядок і пошанування закону СССР, бо без цього всі інші пляни не будуть здійснені і „загроза" розкладу і сепарації знищить нашу країну". Аналітики кажуть, що ці останні заклики були головним мотивом розпачливих „указів" совєтського керівника.

В АМЕРИЦІ

У СТЕЙТІ ДЖОРДЖІЯ, 5-го квітня впав пасажирський літак, на якому було 23 особи і всі вони загинули. Між пасажирами був відомий політичний діяч, колишній сенатор Джан Тавер і його донька Марієн, як також астронавт Менлі Л. Картер, який летів у стратосфері на космічному кораблі „Дискавері" в 1989 році. Катастрофа літака в Джорджії сталася лише день після того, як в Пенсильванії зударилися гелікоптер з літаком та у випадку загинув інший відомий політик, республіканський сенатор з Пенсильванії Джан Гайнц.

КОСМІЧНИЙ КОРАБЕЛЬ „Атлантис" вирушив щасливо у стратосферу в п'ятницю, 5-го квітня, маючи а своєму покладі 17-тонний астрономічний сателіт вартости 600 міл. дол. На покладі космічного корабля було п'ятох астронавтів.

УРЯД ПРЕЗИДЕНТА Джорджа Буша у понеділок, 8-го квітня, оголосив, що з уваги на значно поширене шахрайство та високі неплатності в існуючій федеральній програмі студентських позичок, бюро цілковито переорганізується. Згідно з плянами, збільшать число урядників для перевірки будь-яких недоглядів, а зокрема число тих урядників, які слідкуватимуть за окремими ремісничими школами, що користають із позичкової студентської програми, але не придержуються законів, коли йдеться про зворот позичок.

НА ПОЛИЦЯХ КНИГАРЕНЬ у понеділок, 8-го квітня, появилася нова книжка про дружину колишнього президента ЗСА Ненсі Реґан, і як заявляють власники книгарень почала дуже скоро розходитись до тієї міри, що деяким крамницям забракло примірників. Книжка „Ненсі Реґан: неавторизована біографія" пера Кітті Келлі є дуже сенсаційною, бо включає описи про вплив Н. Реґан у Білому Домі та нюанси з особистого життя Рональда та Ненсі Реґанів. Колишній президент Р. Реґан, відповідаючи на питання кореспондентів, яка його думка про цю книжку, сказав, що книжка про його дружину є повна брехні та „перейшла межі всякої пристойности".

У СВІТІ

В МОСКВІ ВЕЛИЧАВО святковано Великдень, православні російської церкви були переповнені, а поміж вірними були також Борис Єльцин і прем'єр-міністер Валентин Павлов. Велика процесія священиків Російської Православної Церкви і її вірних пройшла Красною площею попри мавзолей Леніна, аж до місця де тепер відбудовують церкву знищену в 1930 році. В понеділок патріярх РПЦ Алексей II відправляв Богослуження у Кремлі.

ЕМІР КУВАЙТУ ДЖАБЕР ас-Сабах повідомив амбасадора ЗСА і представників засобів масової інформації, що він має намір перевести у своїй країні демократичні парляментарні вибори, у яких візьмуть участь не тільки всі політичні партії і угрупування, але таокж перший раз в історії Кувайту виборче право буде надано жінкам. Американський амбасадор Едвард Ганім не виключає також можливости залишення в Кувайті певної кількости коаліційних військ тому, що режим в Іраку залишився той самий, з тією самою агресивною політикою у відношенні до слабих сусідів. Керівники опозиційних партій скептично поставились до пропозиції еміра, бо він, крім обіцянок, не визначив навіть приблизної дати виборів.

Треба орієнтуватися на дійсність та власну працю

Джерзі Сіті, Н.Дж. (Х.В-Ф). — Одним з найцікавіших відвідувачів редакції щоденника „Свобода" був, безперечно, гість з України, один із засновників Народного Руху України та заступник Івана Драча, депутат Верховної Ради СССР від Дніпродзержинської округи Сергій Конєв. Тепер він далі є активним членом Руху, належить до Президії Руху та керівних органів Демократичного Бльоку.

Крім цього, С. Конєв сам по собі є дуже цікавою особистістю. Він уродженець України, міста Дніпродзержинського. Його батько росіянин, а мати латисько-білоруського походження. Виростав і вчився С. Конєв в Укріні, за професією він лікар, а за національною свідомістю — українець.

Отримавши від нього цих кілька особистих даних, запитуємо гостя, що є ціллю його приїзду до ЗСА. С. Конєв відповідає, що найперше приїхав сюди, щоб зустрітися з українською громадою та поінформувати її про дійсну ситуацію в Україні. У дальшому ході нашої беседи маємо змогу почути думки гостя, які є виключно скеровані на те, щоб в той чи інший спосіб допомогти Україні міцно ставити свої перші кроки на шляху до повної незалежности, в здійснення якої він непохитно вірить. Основним, на його думку є поєднання зусиль української громадськости в Україні та діяспорі ,бо тільки тоді будемо сильно, з которою рахуватимуться на території України та поза її кордонами.

Щоб осягнути позитивні висліди, Сергій Конєв з'ясовує декілька своїх думок, які за його словами можуть бути допоміжними щоб здійснити бодай дещо з необхідних плянів. На його думку, важливим є провадити діялог з демократичними угрупуваннями сусідніх республік, бо це в майбутньому буде важливим фактором у перебудові не тільки СССР, але і в стремлінні окремих республік до незалежности. І щоб підкреслити вагомість цього, С. Конєв розповідає про дуже успішну конференцію, що відбулася в Донецькому під назвою „Україна — Росія", в якій взяло участь понад 300 делегатів з обидвох країн. Хоча звідомлення про цю конференцію були в пресі обидвох країн і в республіканській телевізії, то Кремль цей факт обійшов цілковитою мовчанкою.

С. Конєв очолює Спілку Демократичних Рад України, бо, на його думку, це є реальний підхід до теперішньої ситуації, яка потребує конкретних прикладів, що йдуть заходи щоби поліпшити життєвий стан громадян. Знову ж наводить приклад — створення у Дніпродзержинському приватного медичного центру, а в недалекому майбутньому задумують культивувати та переробляти лікувальні росли на медичні препарати. Це останнє з думкою про вичування людей самостійно працювати та заробляти на життя власною працею, що, на його думку, буде дуже важко зробити, бо совєтська система створила суспільство бездушних споживачів, неспроможних до самостійної дії. Продовжуючи думку, С. Конєв говорить що українському народові не треба побачити, як живуть люди в Америці, а радше, як люди працюють. Він підкреслює, що в Україні люди починають на такі

(Закінчення на стор. 3)

С. Конєв в редакції „Свободи".

ВИСТУПИ ПОЕТІВ З УКРАЇНИ

Ню Йорк. — Двоє відомих поетів — Софія Майданська і Роман Лубківський приїхали на місяць квітень до Америки. Софія Майданська — поетка і скрипак, походить з Чернівець, а живе тепер у Києві. Вона автор шістьох збірок поезій і трьох книжок для дітей. Вона також є автором і організатором фінальної програми на фестивалі поезії „Золотий Гомін" в Києві 1990 року. Її поезії перекладені на вісім мов, включно з англійською. Роман Лубківський — поет, перекладач і критик зі Львова; він автор вісьмох збірок поезій, двох книжок перекладів та нарисів. Його поезії перекладені на багато мов східної Европи. Він є також головою львівського відділу Спілки Письменників України. Поети виступлять в Ню Йорку в НТШ у суботу 20-го квітня і після того будуть виступати в інших містах. За інформаціями слід звертатись до редакції „Сучасність" на число телефону: (201) 622-0542.

ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС

З Головної Канцелярії УНСоюзу інформують, що до новоствореного Фонду Відродження України — УНС вплинуло від членів УНС до вівтірка, 9-го квітня, 6,630 чеків - дивіденд, відсотків від боргових зобов'язань і добровільних датків на суму

172,384.57

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Покалічене перемир'я

Казали колись в Україні: „Ви, господине, вміли зварити, та не вміли подати". Умів президент Джордж Буш зліпити міжнародну коаліцію 28-ох держав із усіх континентів. Зумів зорганізувати 12 резолюцій Ради Безпеки ООН, потрібних йому для організації його ходів у кризі в обширі Перської затоки. Вмів знайти геніяльного стратега в особі генерала Нормана Шварцкопфа. Коли Буш проголосив перед з'єднаними Палатами Конґресу, що війна проти Іраку переможно закінчена — тисячна авдиторія раз-у-раз переривала йому стоячою овацією. Популярність Джорджа Буша зрівнялась із популярністю Д.Д. Айзенгавера. По всій Америці пішла хвиля патріотизму, якій не було рівної в минулому. Біржі у Лондоні, Токіо й Ню Йорку виявили раптову звишку всіх акцій. А „Ню Йорк Таймс" з 7-го квітня ц.р. приніс у своєму Тижневому Огляді подій статтю п.з. Ірак залишений на ласку Саддама Гуссейна". Сьогодні Бушеві голосно закидають, що він занадто швидко припинив воєнні дії без порозуміння з генералами і що він зрадив курдів, які підняли повстання проти Саддама Гуссейна, почувши заклик Буша, щоб народ скинув Саддама з влади. Чули ми, що американське військо мало перед собою свобідний шлях до Баґдаду, але „не мало згоди від міжнародної коаліції" помаршувати туди, скинути з влади Гассана, скласти новий уряд, сприйнятливий для арабського світу. А проте однаково Білий Дім як Капітоль знають, що переможець завжди отримує признання — без уваги на спосіб, як здобув перемогу.

Саддам Гуссейн сердився на „несправедливі" передумови, що їх Рада Безпеки ООН поставила для підписання постійного перемир'я, але не мав вибору і погодився. Підписання постійного перемир'я означає офіційний кінець війни і дозволяє відкликати з пустині Савдійської Арабії американські війська, бо дотепер вернулося їх мало. Сказано Саддамові, що мусить знищити всю газову й бактеріологійну зброю і всі зібрані ним складники для виробу атомової зброї. Але хто зможе перевірити, чи він це зробив, хто може повірити йому, коли ввесь світ знає, що він забріханий! На місце американського війська у прикордонній смузі Іраку і Савдійської Арабії має прийти міжнародне військо Організації Об'єднаних Націй: не виключено, що буде там також з'єднання совєтської червоної армії або й Куби.

Корейська війна велася у роках 1950 - 51. Розпочав її президент Гаррі Труман, поспішивши з допомогою Південній Кореї після нападу на неї комуністичною Північною Кореєю. Труман зробив грубу помилку, відкликавши з командування тамошньою американською армією Даґлеса Мек Артура, бо образився, що той критикував його, цивільну людину, колишнього купця, за нефахові накази з Білого Дому. Щойно наступник Трумана Д.Д. Айзенгавер загрозив комуністичному Китаєві, який підтримав Північну Корею, що він скине атомову бомбу на китайський промисловий центр у Манджурії і таким чином примусив підписати перемир'я із здемілітаризованою смугою у Панмунджоні. Такий стан триває по нинішній день. Перемир'я може закінчитися тільки мировим договором. Як у випадку з комуністичною Північною Кореєю так само з авторитарним Іраком не можна „миритися", коли нема довір'я до контраґента. Тому великий знак запиту висить над часом, як довго триватиме перемир'я з Іраком. Чи можна сподіватися, що Саддам Гуссейн справжній сатрап-диктатор зміниться і що настане на Близькому Сході той „новий лад", що його обіцював Джордж Буш? Страшенне сумнівно.

Тому те перемир'я скалічене. Війна проти Іраку осягнула звільнення від окупації Кувайту, але не осягнула звільнення Іраку від Саддама Гуссейна. Він став міжнародною проблемою і перемир'я не звузить засяг цієї проблеми до внутрішньо-іракської. Немає непомильних людей у світі. Джордж Буш прийшов до Білого Дому з великим досвідом на різних високих становищах. І виявив великий формат державного діяча. Але зробив помилку, довівши до ситуації, в якій тисячі курдів переживають трагедію і Саддам Гуссейн є далі самовладним диктатором з можливістю відбудувати свою збойну потугу. Після блискучої перемоги прийшло скалічене перемир'я.

Аркадій Киреєв
Київ

РЕФЕРЕНДУМ МИНУВ, А ЩО ДАЛІ?

II.

Першими з цього приводу висловилися саме комуністи. На пресконференції в ЦК КПУ перший секретар ЦК С. Гуренко відзначив — цілком в дусі передреферендумної кампанії, — що підсумки голосування по обох бюлетенях цілком влаштовують КПУ, оскільки, мовляв, українське запитання просто розширює й уточнює союзне. Однак тут же, відповідаючи кореспондентові „Робітничої газети", зауважив, що раніше він був прихильником якнайскорішого підписання Союзного договору, але тепер політична обстановка так ускладнилася, що він вважає поспіх недоцільним. Може, наприкінці року й дійде до підписання, але не раніше...

Що ж так вплинуло на лідера „імперських комуністів" України? Може, шахтарські страйки? Чи початок відвертої боротьби між М. Горбачовим та Б. Єльциним, без реальних шансів на перемогу з боку першого і з замалими силами у другого? Чи все ж таки С. Гуренко зрозумів, як оте протиріччя союзного й українського бюлетенів може далі вплинути на весь перебіг процесу національного визволення України? І дав задній хід, відчувши, що протистояти народному волевиявленню щодо суверенности України означатиме для його партії повну втрату політичного обличчя і влади... До цього схиляє думку і те, що тижнів зо два тому на нараді з представниками КГБ України той же С. Гуренко сказав, що коли КГБ не стане на захист Компартії то дуже близьким видається той час, коли комуністів почнуть просто вішати... Тут він, мабуть, передав куті меду, але суть ухопив — дальше існування КПУ при владі на Україні вже втрачає будь-який сенс, народ рішуче виступає проти цього. А у Верховній Раді України у Гуренка залишилось тільки 113 голосів секретарів партогранізацій всіх рівнів, деяких представників виконавчих комітетів — це засвідчили підсумки голосування за український плебісцит...

Отут би якраз і була потрібна спільна дія всіх опозиційних партій та рухів, спрямована на підтримку як Народної Ради — опозиції С. Гуренкові, так і конкретним діям її у бльоці з „суверен-комуністами" Леоніда Кравчука. Схоже, що попри всі розбіжності у поглядах, така спільнота вимальовується у вигляді політичної коаліції „Суверенна Демократична Україна", чиє засідання відбулося недавно.

Звичайно, підходи до поцінування вислідів референдуму та плебісциту розбіглися діяметрально. Одні стверджували, що внаслідок такого принципового протиріччя між двома бюлетенями будь-які підсумки підвести просто неможливо, визначити реальне ставлення народу — тим більше, отож немає сенсу на цьому зупинятися, а слід іти далі, спільно агітуючи проти Союзного договору з передреферендумних позицій кожної партії. І тільки в агітації використовувати факт відкидання плебісцитом нового Союзного договору (позиція, висловлена співголовами Української Народно-Демократичної Партії Євгеном Черншовим та Аркадієм Киреєвим).

З протилежного фланґу, на якому перебувають партії Демократичного відродження України, Ліберально-демократична та Соціял-демократична партії, пролунала думка, що висліди референдуму і плебісциту є фактично перемогою демократичних сил, надто ж у Києві, де лише 44 відс. проголосували за Союз. І тепер слід розвивати цей успіх, активізуючи пропагандистську кампанію за надання Декларації про суверенітет конституційного статусу.

Зрештою, у центрі, на позиції „ні успіху, ні поразки" опинилися християнські демократи та Політична Рада, чию думку висловив отак Богдан Тернопільський. А голова Політичної Ради Руху Михайло Горинь підсумував потім: „У нас є ліві, є праві, є центр, і було б політичним безглуздям штовхати центр чи то ліворуч, чи то праворуч".

У такому дусі було витримано й складену від коаліції СДУ заяву: не даючи кваліфікаційних означень, закликати до агітації проти Союзного договору. А також звернутися до Верховної Ради УРСР з вимогами надати Декларації про державний суверенітет України конституційного статусу, прийняти Закон про громадянство України і нову Конституцію України. „До річниці Декларації з новою Конституцією Укра-

(Закінчення на стор. 3)

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Галина Колесса

Добродійні концерти квартету ім. Лисенка при співучасті Л. Крупи

Вже п'ять років минуло з моменту катастрофи на Чорнобильській АЕС. Але не стерти з пам'яті трагедії, яка коштувала і продовжує коштувати багатьом найвищої ціни — людського життя.

В п'яту річницю цієї катастрофи з новою силою продовжують працювати окремі люди та цілі організації над гуманною ціллю всесторонньої допомоги жертвам Чорнобиля, а також над якнайширшим розголосом цієї події.

З цією метою Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля, поміж іншими заходами, спонзорував добродійні концерти струнного квартету ім. Лисенка в ЗСА, які відбуваються в співпраці з камерним ансамблем „Нова". Дохід з виступів призначений на цей фонд.

Організацією імпрез займається піяністка Лариса Крупа, музичний керівник ансамблю „Нова", яка не тільки виступає з квартетом у всіх концертах, але й проявляє адміністративні здібності, активно організуючи цікаві концертові програми і турне. Це власне їй належала ідея творчої співпраці двох ансамблів, яка започаткувалася в минулому році і з того часу вінчається спільними виступами в ЗСА, а цього року — в Україні і знову в Америці.

Під час даного турне концерти відбуваються в Ню Йорку, Ґлен Спей, Н. Й., Нюарку, Н. Дж., Морріставні, Н. Дж., Норд Салемі, Н. Й., Керґонксоні, Н. Й. та ін. Виконуються твори Генделя, Гайдна, Бортнянського, Моцарта, Брамса, Лисенка, Барвінського, Шостаковича, Скорика і Губи.

В Ню Йорку концерт відбувся 30-го березня в Українському Народному Домі. В присутності добірної публіки були виконані струнний квартет ре мінор Миколи Лисенка, концерт для фортепіяно і струнного квартету Ре мажор Дмитра Бортнянського, твір українського композитора Володимира Губи „Згасаючі погляди" (пост-чорнобильська епітафія) та фортепіяновий квінтет фа мінор, твір 34 Йоганнеса Брамса. Символічним є те, що виконання двох творів, В. Губи та М. Лисенка, мистці присвятили двом важливим роковинам, з якими пов'язана творчість музиків. Адже виконання „Згасаючих поглядів" в п'яті роковини Чорнобильської катастрофи перекликається з ціллю приїзду квартету — зібранням доходів на передачу Фондові Допомоги Дітям Чорнобиля, а інтерпретацією творів Лисенка мистці віддають шану великому українському композиторові, в 150-ту річницю з дня народження якого ЮНЕСКО проголосила цей рік роком Лисенка.

Слід додати, що твір „Згасаючі погляди" написаний В. Губою в зв'язку з п'ятою річницею чорнобильської катастрофи спеціяльно для квартету ім. Лисенка кілька тижнів перед від'їздом ансамблю в турне.

Наприкінці концерту був виконаний „Гуцульський танок" Мирослава Скорика в обробці для струнного квартету Олександра Клочкова.

Концерт пройшов з успіхом і публіка тепло вітала Ларису Крупу і квартет Лисенка у складі Анатолія Баженова — перша скрипка, Олександра Клочкова — друга скрипка, Юрія Холодова -- віоля та Віктора Гайдука — чельо.

Валентина Моравецька

СПІЛЬНА ТУРБОТА ПРО РІДНУ МОВУ

Преса вже повідомляла про це, що у міністерстві освіти Альберти розроблена новітня навчальна програма під назвою „НОВА". Успішні випробування ця програма перейшла в багатьох двомовних школах Альберти. Методикою викладання української мови зацікавлюються всеширші кола шкільної громадськости як у Канаді, так і в Америці, Бразилії, Австралії, Україні.

Курс для вчителів української мови був прочитаний у бразилійському університеті. Нижче ми подаємо нотатки Івана Соколовського, керівника двомовних програм при міністерстві освіти Альберти.

До Бразилії мене й Оленку Білаш, професора педагогіки Калґарського університету, запросив Федеральний університет Парани та Шкільна Рада Українсько-Бразилійської Центральної Репрезентації. Метою нашої подорожі було прочитати ряд лекцій, базованих на проґресивній навчальній програмі 'НОВА'.

Слід зазначити, що в Бразилії є численна українська громада, і цього року країна відзначатиме сторіччя поселення перших еміґрантів з України. Майже відразу після поселення були зроблені перші кроки в напрямі відчинення шкіл, де вивчалася рідна мова. В основному, це були приватні школи. Пізніше закладено публічні двомовні школи. Але вони проіснували недовго. Завдяки політиці уряду, публічна освіта українською мовою, зрештою, була заглушена. Та на відміну від Канади, де спад датується вже роками Першої світової війни, у Бразилії українська двомовна освіта ще якось протрималася до 1938 року. У цей лихий рік українська мова була поставлена поза законом. Позакривалися школи й видавництва. Чесних священиків, які, не зважаючи на заборону, продовжували проповідувати рідною українською мовою, кинули за ґрати.

Через 50 років битва за рідну мову була виграна. Стараннями українського депутата Віри Вічимишин-Ажіберт у нову державну Конституція штату Парани включено важливу статтю про відновлення вивчання української й інших, відмінних від португальської мов, у публічних школах штату.

Ознайомлення зі шкільництвом Парани, де проживає майже триста тисяч українців, було дуже цінним для нас. Ми побували у приватних та державних школах, навчальних установах, різноманітних українських інституціях. Через літні вакації, які в Бразилії тривають від грудня по лютий, ми не змогли побачити в наявності повний ритм навчального процесу. Розказали про нього самі учителі. Чимало з них, до речі, як з'ясувалося пізніше, зареєструвалися на наш курс. У шкільництві Парани є свої болючі проблеми. В основному, через невисоку заробітню платню учителів, що спонукує їх виходити на страйки, а це звісно, відбивається на всьому процесі навчання. Деякі школи досить малі, лекції ведуться в три зміни. Багато шкіл не мають гімнастичних заль, фізичною освітою діти змушені займатися, як правило, на цементному майданчику позаду школи. Галас, що долинає з цього майданчика, заважає іншим, це створює нервову обстановку в школі. В цілому ж, ми були приємно вражені, що побачили. Школи дивували чистотою і охайністю. Учителі є дуже працьовиті... До речі, кожна школа має приміщення для кухні і забезпечує усіх своїх учнів безплатним гарячим харчуванням. Цій проблемі багато уваги приділяє федеральний уряд Бразилії, який турбується про здоров'я своїх школярів. Шкільне управління у бразилійських школах, на нашу думку, більш демократичне, ніж у Канаді. Так, директор обирається на два роки комітетом учителів, учнів і батьків. Опісля він сам підбирає собі заступників і консультантів, котрі дбають за навчальний процес у школі.

У столиці Куритибі в приватній школі імени Матері Анатолії, де кожний десятий учень українського походження, ми мали бесіду з її директором, сестрою Селіною. Вона є авторка українського буквара, численних дитячих оповідань та пісень. Сестра Селіна влаштовує своїм українським вихованцям різноманітні мовні й культурні діяльності. Вона щиро піклується, щоб діти виростали у лоні рідної культури і традицій. Та загалом директор песимістично говорила про майбутнє своєї школи і приватних шкіл взагалі, бо відчуває, за її словами, що уряд Парани вороже настроєний проти приватної освіти, може примінити такі міри, що зрештою приведуть до закриття усіх приватних шкіл. До речі, урядові школи не підготовляють студентів досить добре, щоб вони могли скласти вступні іспити до університету.

Одне з найсильніших вражень від „української" Бразилії — це чудова мова. У деяких сільських околицях навіть діти говорять між собою тільки по-українському. Чого не скажеш про багатьох інших дітей, які „переключаються" на англійську відразу ж за порогом кляси. Тому не дивно, що наш курс для учителів української мови зібрав стільки слухачів. Серед них і студенти університету, і ті вчителі шкіл, які з березня, тобто початку шкільного року, розпочали у п'ятих клясах вивчання української мови, як предмету. Курс був розрахований на 90 годин, він охоплював важливі теми з викладанням української мови. Головна увага була зосереджена на матеріялах навчальної програми НОВА-1, і НОВА-2. Докладно ми розглядали компоненти — складники 'НОВИ'. Лекції були побудовані так, щоб теоретичні настанови і ідеї програми тісно перепліталися з практичними заняттями. На якийсь час університетська авдиторія перетворилася на шкільну клясу, а поважні учителі на звичайних учнів. Ми щиро сподіваємося, що курс методики, який ми виклали у Бразилії, дасть свої позитивні наслідки і в цілому сприятиме збереженню нашої української мови".

Л. К.

Про Олену Телігу пише журнал „Дніпро"

„Шалена любов до життя і шалена погорда до смерти'. — Так писала і так діяла Олена Теліга — поет, літературознавець, громадський і політичний діяч, поза сумнівом, одна з найпомітніших постатей українського зарубіжжя. Народжена в Петербурзі 1907 року, вона жила в Чехо-Словаччині, в Польщі, але мріяла і думала передусім про Україну. І загинула Олена Теліга в Києві. На неї як на українську патріотку полювало ґестапо. Її схопили в приміщенні Спілки Письменників, яку Олена Теліга очолювала під час німецької окупації, ув'язнили і невдовзі розстріляли в Бабиному Яру. Це сталося десь в середині лютого 1942 року, — так починає літературний огляд про Олену Телігу київський журнал „Дніпро" у рубриці „Спадщина".

Опісля в бажанні, щоб якнайточніше увиразнити постать Олени Теліги, редакція журналу користується цитатою із Звернення Головної Управи Золотого Хреста в Америці, що закінчується такою пуантою: „В духовості цих історичних постаттей нація немовби виправляла свій історичний ріст. До таких належала Олена Теліга". До цього висновку приєднується і редакція журналу „Дніпро", кажучи, що творчістю і „прикладом свого життя письменниця досі розбудовує українську духовність, українську державність".

Редакція журналу теж підкреслює великий вплив клясиків української літератури на творчість О. Теліги,

(Закінчення на стор. 3)

Володимир Максимович

ДУХОВНИЙ ЧИ ДУХОВИЙ?

II.

Проаналізуємо тепер зміст поняття „духовий" і „духовний" на українському терміні в минулому, сьогодні й яке повинні вони мати в майбутньому. 1) Почнемо із „Словара української мови" Бориса Грінченка, Київ 1907, який властиво є українсько-російським словником. „Духовий" (духовний) — к духу относящийся): „Якась незвичайна сміливість і духова міць" (Мирний). Духовий 1) к духовенству относящийся, духовний стан: „На кого не глянь, хоч на панів, хоч на духовних, то такої праці не побачиш". 2) духовий: „Ваш образ духовий через моє слово ніколи не забудеться". 2) „Українська Академія Наук, російсько-український словник, головний редактор А. Кримський, Київ 1924". Цитую: „духовний-духовий, духовний": Янголи, істоти духові (духовні): „Завжди українська нація почувала духову потребу виявити своє духове життя в письменстві". (Грінченко) — духовний отець — духов/н/ий батько. („Духовим батьком і провідником цього руху був Драгоманов-Єфремов".) Духовние книги — божественні (духовні) книги. Духовное звание — духовний стан.

3. („Словник української мови, Київ, 1971". Цитую: „духовий-діял. духовний". „Товариського, духового життя, спільних духових інтересів майже не було" (Франко), відбувалось духове життя" (Коб). Духові інструменти, духовий оркестр, духовний: 1) зв'язаний з внутрішнім психічним життям людини, моральним світом її. „Народи наші (український, російський, білоруський) ніколи не втрачали своєї духовної спільноти". (Рильський). „За духовним хлібом нам нічого їздить в Европу". (І. Нечуй-Левицький).

2) Стос. релігії, належний їм. „В бібліотеці таких духовних книжок нема, там усе світські". „У Терлецького" не бувають духовні, а тільки панки". (Нечуй-Левицький). „Міцкевич духовно поріднився з Пушкіним". (Рильський).

На основі вище поданих цитат із „Словара" Грінченка і „Словника" А. Кримського (1924 рік!) бачимо, що для них зміст поняття „духовний" стосується тільки до релігійного життя, до духовенства. Кримський подає як приклад думку визначного історика української літератури двадцятих років, за часів М. Скрипника, коли українська мова мала ще релятивну свободу. Отже Єфремов писав і це подає Кримський, що „Драгоманів був духовим батьком цього руху". Щось зовсім протилежне пише „Словник української мови" з 1971 року, який цитує Рильського, що „Міцкевич духовно поріднився з Пушкіним". Бачимо з цього, що редактори „Словника української мови 1971" і Рильський були вже під впливом і тиском російської мови, для яких зміст поняття „духовний" включає два поняття української мови: „духовий і духовний", як це виразно підкреслює Кримський.

Під російським тиском був без суміву вже й Г. Голоскевич, якого „Правописний словник Київ 1929" є тепер для українських жирналістів і письменників у діяспорі майже нормативним. Тут хочемо звернути увагу читачів, що у Голоскевича немає слова „духовий", а тільки „духовний, як в усіх російських словниках. Автори „Словника української мови 1971" знають давніший, правильний зміст поняття „духовний", але вони пишуть, що це „діалект" і в новій українській мові не слід його вживати.

Для нас цікаво буде знати, як оцінюють поняття „духовий" і „духовний" Юрій Блохин-Бойко, професор славістики в німецькому університеті в Мюнхені та Ігор Качуровський, поет і професор Українського Вільного Університету в Мюнхені. Для них зміст понять „духовий" і „духовний" покривається із змістом цих понять в західньоевропейських мовах, передусім з польською і німецькою мовами, в яких термін „духовний" стосується лиш до релігій і священиків. Такий самий зміст цих понять у французькій, англійській і італійській мовах.

Думаю, що не від речі буде, коли зацитую тут зміст поняття „духовий" як його подає „Словнік єнзика польскєґо" Шимчака, Варшава 1978. „А саме: „духовний" стосується до духовенства, „духовий" — стосується до духа, розуму, почувань, психічного життя, внутрішнього, культурний, моральний, чуттєвий, нематеріяльний, духовий розвій, духовий спокій, духова культура рівновага, духова вартість, духові потреби, а дальше — духовий провідник, духова пожива, книжки, газети, література, музика, театр, фільми". Як бачимо, зміст поняття „духовий" у польській та інших західньоевропейських мовах є дуже широкий, а зміст поняття „духовний" стосується тільки до духовенства і релігійних справ.

Зміст поняття „духовний", вживаний тепер українськими письменниками й журналістами в Україні, є тотожний із цим поняттям в російській мові. Він включає релігійні й світські справи, як це наглядно показує згаданий польський словник і українські науковці в діяспорі, проф. Ю. Бойко і проф. І. Качуровський.

Підсумовуючи наші роздуми про терміни „духовий" і „духовний", приходимо до висновку, що в Україні тепер майже стовідсотково вживається тільки термін „духовний", що є тотожний з російською мовою. Ми бачили, що Грінченко і Кримський знали і допускали ще термін „духовий", який був загально вживаний до 1939 року в Західній Україні. Які є вигляди на майбутнє? Чи під мовним оглядом Україна, яка тепер змагає до незалежности, має дальше залишитися під російським впливом?

Деяке світло на ці проблеми кидає Іван Дзюба. Загальновідомо в Україні й у світі, що Україна впливала на російську культуру у XVIII сторіччя. Але пізніше, як це ствердив Іван Дзюба („Сучасність" 1/1991), могутніша російська культура, як культура великої державної нації, впливала на українську культуру. Дзюба вважає, що Україна тяготіє до европейської культури, яку діяспора намагається транспортувати в Україну. Ці проблеми порушують теж Іван Драч і Микола Жулинський в розмові, яку перевів з ними Сергій Козак у статті „Дорога до Рима — дорога до Европи" („Літературна Україна" — 7-го 6-го 90). Згаданий проф. Качуровський вважає, що властиво має бути „до Риму". „До Рима" — це русизм. Але про це між іншим.

Іван Дзюба говорив про тяготіння України до европейської культури, а Микола Жулинський каже виразніше: „Раніше, чи пізніше, ми повинні будемо ввійти в систему европейського співжиття, хоч ми чомусь завжди були зорієнтовані в один бік — на вплив російської культури". Зовсім ясно ставить проблему Іван Драч. Він каже: „Ми мусимо належати до европейської культури".

Народний Рух України й майже всі політичні партії в

(Закінчення на стор. 3)

Духовний чи духовий?

(Закінчення зі стор. 2)

Україні визнають своєю метою самостійність і соборність України. Пригадую собі, що академік Ігор Юхновський, голова Народної Ради в Парляменті України, висловив бажання перед Марґарет Тачер, що Україна хоче належати до Европейської Спільноти. Чи змагання України до самостійности мають обмежуватись тільки до політики й економіки України? Думаю, що ці змагання повинні стосуватися теж до культури взагалі, а до мови зокрема. Відомо, що теперішня лексика і правопис української мови створилися під впливом і тиском російської культури, як це правильно підкреслив І. Дзюба. Він підкреслив теж намагання української діяспори транспортувати европейську культуру в Україну. Думає, що це стосується теж мови. Ми бачили, що російська мова вже в XIX сторіччі знає тільки один термін „духовний", який стосується до релігійного і світського життя. Цей термін вживають тепер українські письменники і журналісти. Ми бачили, що в Західній Україні до 1939 року термін „духовний" стосувався тільки до релігійних справ і осіб, а поза тим вживався термін „духовий", як це є в польській, чеській й інших західньоевропейських мовах. Знаємо, що ці два терміни вживали теж Грінченко й Кримський. Отже, вертаймося до джерел, як говорив Микола Зеров. Не збіднюймо, але збагачуймо нашу мову, звертаймо наші очі на Захід, до чого закликають нас Іван Дзюба, Микола Жулинський та Іван Драч.

Кінець.

Референдум...

(Закінчення зі стор. 2)

їни!" — таким гаслом завершилася нарада СДУ.

Найрадикальніші кола також по-своєму зареаґували на вислід референдуму. Зокрема, вони проголосили з самого початку бойкот цій акції совєтського уряду, і навіть провели демонстрацію у Львові з цього приводу. Та з бойкоту, як попереджали партії з коаліції СДУ, таки не вийшло. Тож тепер „крайні ліві" вирішили просто не звертати уваги на висліди референдуму і зосередитись на кампанії в захист народного депутата Степана Хмари й п'ятьох інших політв'язнів, яку зараз знову підіймають усі опозиційні сили.

Єдине, що залишається не зовсім зрозумілим: чи існує зв'язок між перебігом референдуму та плебісциту, і тим, що декілька ультрарадикальних партій покинули Раду Громадянської Згоди Львівщини, з великими трудношами утворену В. Чорноволом півроку тому? Покинули, звинувативши всіх демократів у колябрантстві та зраді інтересів української державности, оскільки ті не відмовляються від співпраці в Верховній раді та інших структурах з групою „суверен-комуністів" Л. Кравчука... Можна тільки сказати, що подібна „принциповість" добра при підготовці суто „більшовицьких" акцій по заколотах чи іншому, а для побудови демократичної правової держави вона чинить тільки на зле... Ще й доводить повне нерозуміння сутности політичної дії лідерами ультрарадикалів.

... Загальна картина, яка вимальовується з усіх подій, не надто радує око. Але й відчаю не наводить. Лише потверджує, що маємо шанс вивести Україну до державности мирним, ненасильницьким шляхом. І треба цей шанс не втратити. Звичайно, за умови, якщо кремлівські імперіялісти не апробують — мабуть, востаннє — утримати всіх у СССР силоміць. Та це, як було вже мовлено — просто шлях до війни.

А з іншого боку — думка Михайла Гориня: „Нинішня Верховна Рада недієздатна у повному обсязі, бо є перехідною. І наступна за нею, багатопартійна навіть, також буде перехідною. Тільки спільний тиск, спільні удари з боку української вулиці за з боку оновлюваної Верховної Ради України на кремлівський центр та власних „імперських комуністів" приведуть нас до незалежности України. Тому має існувати політичний центр, аби за ним могли існувати й ультрарадикали поміж іншими політичними силами".

А очікувати нових ударів довго не доведеться. Продовжується страйк шахтарів, наближається політичний процес над С. Хмарою та ще п'ятьма політв'язнями... І зовсім невідомо, яка буде реакція населення на пляноване з 2-го квітня підвищення цін у два-чотири рази, а то й більше... І всі ці удари має скерувати об'єднана політична опозиція, той самий центр, про який сказав М. Горинь, і який утворився на ґрунті саме протистояння кремлівському референдуму у висліді коаліції СДУ.

(Аналітично-Інформаційний Центр „Предиктор", Київ)

Про Олену Телігу...

(Закінчення зі стор. 2)

особливо Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка, як теж говорить про публіцистичні виступи цієї письменниці перед широкою авдиторією — з необхідністю — „політично ці маси просвітити і повести за собою". І хоча признається редакція „Дніпра", що вона „майже нічого" не знає про творчість в яких О. Теліга — „відстоювала і розвивала традиції своїх великих попередників" — усе ж вона читачам пропонує три оригінальні зразки публіцистичної спадщини цієї письменниці як: „До проблеми стилю", „Партія і життя" і „Вступне слово на академію в честь Івана Мазепи" (Видання Українського Золотого Хреста в ЗСА 1977. Дітройт. Ню Йорк, Париж), де проявляються з усією мужністю і силою думки О. Теліги. Бо ось, що вона каже про цього Гетьмана: „І це той, хто силу нації бачив не лише в озброєнні військовому, а і в духовному. Як символ змагань Мазепа — це той незламний дух, що з залізною послідовністю вів свій нарід з безнадійної руїни до тієї незалежности, яка й досі для нас усіх є найвищою метою".

З цього літаратурного огляду зарисовується постать О. Теліги як мужньої жінки, великого патріота і творця, що вважала великою особливістю, книжку, як духову зброю, „яка сміливо стає поруч зброї військової", але водночас письменниця перестерігала, що з цією духовою зброєю слова треба поводитися обережно, бо інакше вона може „скалічити й знищити не ворога, а її власника".

Редакція журналу віддає і данину творчості О. Теліги, присвяченій жіночим питанням, що проявилось у неї кількома статтями і рецензіями.

Шкода, що у цьому огляді немає згадки про приналежність О. Теліги до Проводу Українських Націоналістів, що саме й позначилось на її життєвій дорозі змістом її життя і вкінці її загладою.

КАНЦЛЕР НІМЕЧЧИНИ Гельмут Коль вперше відвідав Ерфурт на терені колишньої Східньої Німеччини. Там, де перед 14 місяцями його вітало 130,000 захоплених мешканців Східньої Німеччини, тепер, лише горстка зібралася на його привітання. Мешканці східньої Німеччини є глибоко розчаровані, що канцлер не дотримав своїх обіцянок, а безробіття, непевність майбутнього і депресія панують на цілому терені який так недавно шалів з радости об'єднання Німеччини.

Треба...

(Закінчення зі стор. 1)

думки позитивно реаґувати.

У дальшій розмові наш гість висуває ще одне дуже важливе питання, якщо йдеться про допомогу української діяспори. С. Конєв говорить про послідовне переконання впливових політиків західніх країн, щоб не давати допомоги центральному урядові СССР, а радше окремим республікам. Бо коли допомогу дається центральному урядові, то вона піде для підсилення війська та КҐБ, а не, як переконують партократи, для народу.

На закінчення розмови С. Конєв зі зворушенням підкреслює, щиру гостинність української діяспори та її готовість допомогти. Він просто не був готовий на таку всесторонню щирість зі сторони українських громад і тому уважає, що це буде дуже важливим явищем в майбутньому змаганні за справжній суверенітет України.

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ім. ШЕВЧЕНКА в АМЕРИЦІ

запрошує членів та громаду на виступ поетів з України

СОФІЇ МАЙДАНСЬКОЇ і РОМАНА ЛУБКІВСЬКОГО

у програмі будуть читання поезій і доповіді

СОФІЯ МАЙДАНСЬКА: Поетика українських голосінь

РОМАН ЛУБКІВСЬКИЙ: Літературний Львів сьогодні

у СУБОТУ, 20-го КВІТНЯ 1991 р. в год. 5-ій по пол.
дім НТШ — 63 Четверта Авеню (між 9 і 10 вулицями).

УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКЕ ФУТБОЛЬНЕ Т-во „УСК"

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Українського Спортового Клюбу в Ню Йорку

відбудуться в дні 20-го КВІТНЯ 1991 р. — год. 7-ій веч. в домівці УСК-у при 122 Другої Евені в Ню Йорку.

ПОРЯДОК ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ:

1. Відкриття Зборів і вибір Президії
2. Відчитання протоколу із попередних Загальних Зборів
3. Звіт уступаючої Управи
4. Звіт Контрольної Комісії
5. Дискусія над звітами і уділення абсолюторії
6. Вибір нових завідуючих органів
7. Різне.

Коли на означену годину не явиться достаточне число членів, — Збори відбудуться одну годину пізніше без огляду на кількість приявних.

УПРАВА

УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА КООРДИНАЦІЙНА РАДА і ФОНД РУХУ за ДЕМОКРАТИЗАЦІЮ УКРАЇНИ

запрошують на

ЗУСТРІЧ З ДЕПУТАТАМИ ДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

ЯКА ВІДБУДЕТЬСЯ в НЕДІЛЮ, 14-го КВІТНЯ 1991 р. о год. 6-ій веч. в залі УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ в НЮ ЙОРКУ 142 Друга Авеню

УЧАСТЬ БЕРУТЬ:

ВЯЧЕСЛАВ ЧОРНОВІЛ, голова Львівської Обласної Ради, голова Львівського Облвиконкому і депутат Верховної Ради.

ДМИТРО ПАВЛИЧКО, голова Комісії Закордонних Справ Верховної Ради України.

ОЛЕКСАНДЕР ЄМЕЦЬ, голова Комісії Верховної Ради України у питаннях прав людини, співголова Координаційної Ради Партії Демократичного Відродження України.

ІВАН ПЛЮЩ, заступник голови Верховної Ради.

Депутати поділяться думками про сучасний стан в Україні.

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ АМЕРИКИ та КОНЦЕРТОВА СЕРІЯ „МУЗИКА в ІНСТИТУТІ"

запрошують Вас на

КАБАРЕТ і БАЛЬ-БЕНЕФІС

який відбудеться в СУБОТУ, 20-го КВІТНЯ 1991 р., початок о год. 7-ій вечора

Визначний автор і ведучий багатьох передач на радіостанції клясичної музики WQXR в Ню Йорку

РОБЕРТ ШЕРМАН

вестиме повну несподіванок програму в українській та англійській мовах. Значна кількість менше і більше знаних мистців виконає несподівано розважальну програму разом з участю публіки.

СТРІЙ ВЕЧІРНІЙ

Квитки в ціні $50.00, що включають вечерю. Просимо замовляти, висилаючи чек на UIA/MATI, 2 E. 79 St, New York, N. Y. 10021.

По додаткові інформації просимо звертатися на (212) 860-3891.

Цей вечір завершує другий дуже успішний сезон концертової серії „Музика в Інституті", а дохід з нього значною мірою запевнить 3-ий сезон серії. Якщо Ви не можете брати участь у цьому вечорі — ми будемо вдячні за Ваш даток, який дозволить бодай частинно покрити наші залеглости.

Ділимося сумною вісткою з рідними і приятелями, що в понеділок, 8-го квітня 1991 р. в Livingstoni, N. J. **помер**

св. п.

РОМАН СТОЛЯРЧУК

ПАРАСТАС в середу 10-го квітня 1991 р. о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Литвин і Литвин.

ПОХОРОН в четвер 11-го квітня год. 9:30 рано в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, а опісля на український православний цвинтар св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Залишилися у глибокому смутку:

Рідня на Україні і в Польщі та свояки і приятелі в Америці.

Ділимося сумною вісткою з родиною і друзями, що в четвер 4-го квітня 1991 р. по довгій і тяжкій недузі упокоївся в Бозі наш Найдорожчий та незабутній чоловік, батько, дідусь і брат

бл. п.

ВАСИЛЬ КИЙ

уродженець золотого Поділля, Україна

ПАРАСТАС відбувся в понеділок, 8-го квітня 1991 р. в похоронному заведенні Carr, Wallingford, Pa.

ПОХОРОН у вівторок, 9-го квітня в українській католицькій церкві св. Духа в Честер, Па. Тіло спочило на українському православному цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Горем прибиті:

дружина — ЛІДІЯ
син — МИРОСЛАВ з дружиною ЛАРИСОЮ
дочка — ХРИСТИНА АЛЮТА з чоловіком ІВАНОМ
внуки — НУСЯ, ОЛЕСЬ, ЛЯРИСА, ЛАДА, ІВАСЬ, ҐЕНЬО і АНДРІЙКО
сестра — МАРІЯ з родиною в Україні.

Родина просить про молитви за спокій душі Покійного.

•

Замість квітів можна складати датки на Harvard Studies Chair, **або на Фонд Дітей Чорнобиля.**

Ділимося з Братчиками „Загону Червона Калина" та усім пластовим товариством, що 6-го квітня 1991 р. відійшов ненадійно в повності творчих сил

бл. п.

пл. сен.

ВОЛОДИМИР ҐНОЙ

проживши тільки 51 років, з яких багато присвятив на активність в Пласті і громаді.

ПАНАХИДА в п'ятницю, 12-го квітня о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Burnadz, Clifton, N. J.

ПОХОРОН в суботу, 13-го квітня о год. 9-ій рано в церкві св. Миколая, а опісля на український цвинтар св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

•

Висловлюємо щирі співчуття дружині Оксані, дітям та родині.

ҐЕНЕРАЛЬНА СТАРШИНА „ЗАГОНУ ЧЕРВОНА КАЛИНА"

У болючі річниці відходу у вічність ДЕСЯТУ (9-го квітня 1981)

бл. п.

Євгенії Петрик-Храпливої

учительки середніх дівочих шкіл та членки головної Управи Союзу Українок у Львові, учительки шкіл українознавства в ЗСА, та

СОРОК ДРУГУ (6-го травня 1949)

бл. п. проф. д-ра

Євгена Храпливого

директора й голови краєвого господарського товариства „Сільський Господар" у Львові, професора Українського Вільного Університету та Українського Сільсько-Господарського Інституту на еміґрації, дійсного члена Наукового Т-ва ім. Т. Шевченка, пласту — скавтмайстра,

відправляться

ЗАУПОКІЙНІ СВЯТІ ЛІТУРГІЇ

у церкві Преображення Господнього у Львові.

Просимо колишніх їх співпрацівників, студентів та приятелів, злучитися у цей час із нами в молитвах за спокій їх душ —

дочка — ЛЕСЯ ХРАПЛИВА-ЩУР
зять — ОРЕСТ

ПОДЯКА

З волі Всевишнього, несподівано вранці, 16-го листопада 1990 р. відійшла від нас у вічність наша улюблена і незабутня

ДРУЖИНА, МАМА, БАБУСЯ, ПРАБАБУСЯ

бл. п.

СОФІЯ КОСТЮК

Цією дорогою складаємо найсердечнішу подяку отцям Йосифові Гацкові і д-рові Павліві Баб'якові за відслуження Панахиди, Заупокійну Божественну Літургію та похоронні відправи. Рівнож дякуємо о. Й. Гацкові за уділення бл. п. Софії Найсвятіших дарів і за відвідини хворої в шпиталі.

Зокрема дякуємо о. д-рові Павлові Баб'якові, мґ-рові Іванові Стебельському мґр Тані Ґаєцькій, дякові Ярославові Нижникові за їх зворушливі прощальні слова покійної від Парафіяльної Ради та організацій по Панахиді в похоронному заведенні Говард у Денвері. Сердешно дякуємо мґ-рові Любомирові Колтунюкові за його теплі, поетичні слова прощання покійної над відкритою могилою на українському цвинтарі від Пластової Станиці в Денвер і від земляків. Щиро дякуємо йому за його поміч у нашому безмежному горю.

Щире спасибі мґр Тані Ґаєцькій за її прислугу для нас у формі альбому з фото-знімками з цієї сумної для нас події. Дякуємо дякові Ярославові Нижникові за його керму співу у всіх похоронних відправах.

Дуже вдячні тим, що несли домовину: мґ-рові Іванові Венжівському, інж. Ігореві Ґаєцькому, мґ-рові Любомирові Колтунюкові. Дуже дякуємо збірщикам на добродійні цілі: інж. Андрієві Івашкові, мґ-рові Любомирові Колтунюкові.

У цей найбільше болючий час у нашому житті ми не є в силі відповісти всім вам на ваші співчуття, слова розради від рідних, приятелів і знайомих, які особисто, в листах і телефонічних розмовах потішали нас у цій нашій великій трагедії. Ми безмежно вам вдячні. Дякуємо дуже сердешно вам усім.

Ми безмежно вдячні громадськості міста Денвер за її численну участь у цих сумних відправах; Панахиді Святій Літургії і похоронних відправах. Дякуємо дуже всім, що віддали останню прислугу бл. п. Софії.

З глибини серця дякуємо всім за молитви, за пожертви на Служби Божі та щедрі датки на громадські цілі. Щиро дякуємо за квіти: Парафіяльній Раді УКЦеркви в Денвері, Марії і Іванові Венжівським, Наталії і Корнилові Крупським, Жені й Олександрові Світовим Любі й Андрієві Щербакам з ріднею.

Нехай Господь благословить вас усіх своїми щедрими ласками.

В пам'ять покійної замість квітів, як нев'янучий вінок зложили пожертви на:

Листа 1.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ в НЮ ЙОРКУ:

200 дол. — Іван Костюк;
по 50 дол. — Хризант Костюк, Зор'ян Костюк, Омелян і Емілія Плешкевичі, Михайло й Ірина Морози, д-р Євген Котик;
30 дол. — Валентина Медвецька;
по 25 дол. — Марія Кротюк, Ігор Ґаєцький, Галина і Степан Панькові, Василь і Ольга Хадаї, Любомир Колтунюк;
20 дол. — Одарка Фіґлюс;
по 10 дол. — Тетяна Ґаєцька, Євген і Теодосія Федаки;
5 дол. — Наталія Бачинська.
Разом .... 650 дол.

Листа 2.

НА ПОТРЕБИ РУХУ:

по 50 дол. — Іван Костюк, Іван і Марія Венжівські, Ярослав і Анна Ґанчарі, Іван і Софія Стебельські;
по 30 дол. — Данило Желем, Марія Кротюк, Андрій і Лариса Івашки;
25 дол. — Лев і Марія Биковські;
по 20 дол. — Марта Арнольд, Стефанія Стебельська, Оксана Стецюк, Мирослав Рущицький, Валентина Медвецька;
по 10 дол. — Олег Завадович, Петро і Стася Романишин, Петро Г. Романишин, Теодор і Клявдія Кропив'янські, О. Мороз, Володимир і Анна Горчаківські;
по 5 дол. — Володимир і Павліна Цебрій, Дмитро і Стефанія Дутчаки.
Разом .... 485 дол.

Листа 3.

На ФОНД ДОПОМОГИ ДІТЯМ ЧОРНОБИЛЯ:

по 50 дол. — Іван Костюк, Олег і Лідія Костюк;
по 25 дол. — о. д-р Павло Баб'як, Марія Фіґлюс;
по 10 дол. — Ростислав і Лідія Кузьмичі, Іван і Юлія Макаруки, Олена Морозевич, Ніна Івашко, Олег Завадович, Петро і Стася Романишини, Петро Г. Романишин, Тетяна Ґаєцька;
по 5 дол. — Євгенія Коцюба, Марія Григоришин, Богдан і Марія Макальонри, Степан і Марія Масляки, Йосип і Анастазія Цибухи, Ростислава Ґаєцька.
Разом .... 485 дол.

Листа 4.

На СЛУЖБИ БОЖІ: по 10 дол. — Євген і Параскевія Василини, Оля Труш.

На БУДІВЕЛЬНИЙ ФОНД УКЦ в ДЕНВЕРІ: 20 дол. — Олександер Лиско.

На Т-во св. СОФІЯ — ФІЛЯДЕЛЬФІЯ: 100 дол. — д-р Марія Овчаренко; 20 дол. — Орест і Антоніна Колтунюки.

На ВІДБУДОВУ БОГОСЛОВСЬКОЇ АКАДЕМІЇ у ЛЬВОВІ: 25 дол. — о. д-р Павло Баб'юк; 10 дол. — Степан і Марія Масляки.

На ПЛАСТОВИЙ МУЗЕЙ — КЛІВЛЕНД: 25 дол. — д-р Ярослав і Ляриса Музички.
Разом .... 220 дол.

Разом .... 1,615 дол.

Чоловік ІВАН з синами, невістками та всією ріднею

Шевченківські святкування в Кергонксоні

У неділю, 10 березня, о 12-ій год. дня у залі церкви Пресвятої Трійці відбулося **Шевченківське свято**. Останніми роками ввійшло в звичай, що свято організовує школа українознавства. Тому що школу спонзорує місцевий 89-ий Відділ СУА ім. Лесі Українки, свято відкрила голова Відділу Стефанія Барановська.

Першою точкою мистецької програми був виступ шкільного хору під диригентурою Павлини Олексів і під акомпаньямент учениці Софійки Феліціяно, який проспівав разом з громадою Шевченків „Заповіт" (муз.К. Стеценка). Потім була збірна деклямація „Україна" учнів 1-ої кляси: Христини Олексюк, Тетяни Флис, Адріяни Флис, Миколи Лонкевича, Христофора Кушніра, Руслана Вільотніка. „Я знаю про Шевченка" — деклямував Руслан Вільотнік. „Привіт Тарасові" Роляника деклямувала Анна Кібала, „Світе тихий" Тараса Шевченка, деклямувала Адріяна Лонкевич, „Реве та стогне" Т. Шевченка, народна мелодія, виконали учениці: Реня Заяць, Ева Панчишин, Віра Феліціяно, акомпаньювала Софія Феліціяно. „Учітеся, брати мої!" Т. Шевченка деклямували учні Олесь і Софійка Стецики. „Мені однаково" Т. Шевченка продеклямувала пласт. юначка Реня Заяць. Знову виступив шкільний хор і проспівав „Садок вишневий", слова Т. Шевченка, муз. Кириченка, і „Станьмо разом" — слова і музика проф. В. Тритяка; диригувала директорка школи **Павлина Олексів**, акомпаньювала Софійка Феліціяно.

Доповідь „Жінка у творах Тараса Шевченка" виголосила членка Відділу СУА Лідія Яців. Як і кожного року, у березні в усіх громадах українці згадують „незлим тихим словом" великого поета-пророка України Тараса Шевченка. Могутні слова ішли з-під пера поета, колишнього кріпака, що описував красу минулої героїчної слави, боротьбу за волю України та, разом з тим, і тугу та біль поневоленого народу, що звучали грізним протестом проти кривди і насильства. Ганебність поневолення і кріпацтва поет зрозумів ще більше, коли став вільною людиною.

Велику частину своїх творів Шевченко присвятив описові кривд, скоєних жінкам. З глибокою ніжністю своєї душі він відчував і відтворив жіночі постаті в них. Найбільше потерпіли жінки від кріпацького невільництва, особливо кріпачка-мати і дитина, де вони терпіли не тільки від непомірної праці, але й морального пониження.

Великі терпіння переносила мати, коли їй відбирали єдиного сина — „єдину надію" у війську оддавали на 25 років, чи доньку, майже дитину, посилали в покоївки, де пан збезчещував її.

В баладі „Лілея" поет описував гірку долю занапащеної матері, що вмирає з горя, і доньки, зневаженої й осміяної людьми, що згинула зимою під тином, щоб весною розквітнути білим квітом лілеї, як символ невинности. В поемі „Сова" описується про матір-вдову, від якої забрали єдиного сина до військової служби на 25 років. Мати довго побивалася за ним, виглядала його, аж поки й з розуму зійшла. В поемі „Катерина" поет змальовує долю одуреної дівчини зайдою москалем („Кохайтеся, чорнобриві, та не з москалями"), в якої потоптано найсвятіші почуття любови і понівечено образ материнства. Мати покритка з горя і сорому залишає свою дитину напризволяще, а сама покінчує життя. Подібна доля зведеної дівчини в поемі „Наймичка", тільки в неї почуття обов'язків матері перемагають особисті кривди. Вона підкидає дитину бездітним, заможним старшим людям, а сама проситься до них у найми, не признавшись, що вона мати тої дитини. В поемі „Відьма" (або як ще її названо „Осика", яку поет написав в 1847 р., а пізніше переробив у 1859 р.), описано про матір, в якої пан відібрав дітей, а її прогнали з двору. Вона блукає по світі з циганами, шукаючи за дітьми. В поемі „Неофіти" поет зобразив постать матері, син якої йде на службу Богові, стає християнином — проповідником і гине за віру Христа. Мати, переживши трагедію смерти сина, „Помолилась в перший раз за нас Розп'ятому" і, як пісня, стала проповідницею „живого істиного Бога...слово правди понесла!".

У своїх творах Шевченко часто звертається до образу Діви Марії, у поемі „Неофіти" підкреслює її святість: „Благословенная в женах, святая праведная мати святого Сина на землі!" Свій творчий процес поет завершує поемою „Марія", в якій описав життя Божої Матері і її терпіння за долю Сина. Шевченко був перейнятий найбільшою побожністю і пошаною до Матері Спасителя. Він молиться до неї: „...Все упованіє моє на тебе, Мати, возлагаю, Святая сило всіх святих, пренепорочная, благая!"

Тарас Шевченко змалював неповторні жіночі постаті в українській літературі, а навіть і у світовій. Критики його творчости пишуть, що мало хто серед світових поетів присвятив стільки уваги жінці у своїх творах, як Тарас Шевченко.

Після доповіді виступила оперова співачка сопрано **Марта Кокольська-Мусійчук і під акомпаньямент Зоні Шереґ** проспівала дві арії на слова Т. Шевченка: арію Катерини з опери „Катерина" Миколи Аркаса і арію Оксани з опери „Гайдамаки" Юлія Мейтуса.

На кінець мистецької програми виступив хор „Золотий Гомін" під диригентурою д-ра О. Волянського і проспівав три пісні на слова Т. Шевченка: „Думи мої", „Встає хмара з-за лиману" та „Світе тихий". Соло співала Галина Хамула.

Закінчено Шевченківські святкування національним славнем.

Ольга Денисенко

Виконавці програми, отці, учителі і учні школи українознавства. Перший зліва: аком. Зоня Шереґ, співачка Марта Кокольська-Мусійчук, Микола Феліціяно, Дам'ян Заяць, Олесь Стецик, Анна Кибала, Руслан Вільотнік, Никола і Аріяна Лонкевичі, Христина Олексюк. 2-ий ряд: Реня Заяць, Ева Панчишин, управителька школи П. Олексів, голова Відділу СУА Стефанія Барановська, о. парох М. Струць, Віра Феліціяно, учителька Дана Феліціяно, Софія Феліціяно, Софійка Стецик, о. канонік Е. Шараневич.

В пам'ять проф. О. Гулея

У понеділок, 11-го березня ц. р. українська громада в Кергонксоні, Н. Й., назавжди попрощала свого співгромадянина Осипа Гулея, колишнього професора Філії Академічної Гімназії у Львові. Раніше за нього відійшов у вічність його сучасник і приятель, відомий педагог-катехит о. митрат Петро Хомин у Торонто. Їхніми іменами закрилася остання сторінка історії тієї української середньої школи, що видала багатьох громадських діячів, педагогів, душпастирів і борців за українську державність. Покійний Осип Гулей належав до покоління, яке свою освіту й професію здобуло в тісних рамках польської держави — окупанта західньоукраїнських земель протягом 1920—30-их років. Покоління о. Петра Хомина творило українську державу, обороняло її збройно та з тією самою посвятою навчало молодше покоління, як слід оформитися в державотворчий чинник у рідному суспільстві.

Шкільним товаришем і приятелем Осипа Гулея, серед багатьох інших, був сестрінок о. Петра Хомина, Роман Хомин, що як священик-монах Чину Студитів прийняв ім'я Рафаїла. Це той о. Рафаїл, який добровільно приєднався до Української Повстанської Армії та, згідно зі словом Спасителя, „душу свою поклав за друзів своїх", подаючи їм духовну опіку в боях проти військ МВД у Карпатах. У другій половині 1920-их років вони обидва, разом з іншими студентами, брали активну участь у піднесенні культурно-освітнього рівня сіл Бібрецького повіту. Під час пам'ятних виборів до варшавського сейму 1928 року, Осип Гулей з гуртом студентів-однодумців був примушений під поліційним наглядом негайно повернутися до Львова з Ходорівщини, де вони пробували змінити виборчі позиції партії УНДО. Цим недемократичним заходом польської окупаційної влади, з допомогою поліції, раділи тоді прихильники комуністичного Сель-Робу в повіті. Через кілька років опісля деякі з цих совєтофілів переселилися до СССР „розбудовувати Радянську Україну". Незабаром вони там безслідно пропали в архіпелагу совєтських тюрем і концтаборів. Таким наслідком раділи тільки пілсудчики, бо втрати в підсовєтській Україні послаблювали теж український потенціял в окупованій ними Галичині.

Осип Гулей глибоко відчував ці й інші втрати, серед яких були його шкільні товариші та деякі вчителі. Не будучи демонстративним патріотом, він вважав своїм обов'язком стати учителем-виховником української молоді, яка отримувши потрібну освіту і звання, могла б перейняти від старшого покоління ведення національних справ. Крім звичайного вдоволення, яке мають педагоги зі своєї праці з молоддю, він мав підставу для додаткового почуття особистого успіху. В умовах зростаючого полонізаційного тиску саме в ділянці освіти йому таки пощастило допомогти деяким молодим українцям у критичних днях їхнього життя й боротьби за своє право на освіту.

Після злощасної пацифікації українського населення польським режимом 1930 року та розв'язання ряду українських приватних шкіл, багато наших учнів опинилося в безвихідному становищі. Вони не мали вступу до інших шкіл на окупованих українських землях, а фінансові труднощі майже виключали можливість далі вчитися у школах корінної Польщі. Завдяки наполегливим, переважно безкорисливим заходам проф. О. Гулея, кільканадцять таких учнів із найможливіших кляс спромоглися обійти цю зловмисну перешкоду і заново включитися в середньошкільну систему навчання. Без тавра „саботажників" та без затрати навіть одного шкільного року вони дійшли до матури та, опісля, могли розпочати університетські студії, здобути відповідні професії.

Але з тієї групи учнів проф. О. Гулея, на жаль, деякі загинули у воєнній завірюсі та повоєнній окупації України. Між ними також його два сестрінки — Микола та Іван. Першого розстріляли німці вже перед своїм відступом зі Львова 1944 року за керівну участь у революційно-визвольному підпіллі. Другий, разом із 17-ма іншими борцями, загинув у боях проти спецвідділу МВД восени 1946 року. Ще раніше брат Осипового друга й земляка Андрій Гулей (студент богослов'я) загинув разом із сотнями жертв сталінського терору в червні 1941 року у львівській тюрмі „Бриґідки".

В останній розмові зі мною під час нашої зустрічі на Союзівці проф. Осип Гулей нагадав мені ці й інші імена — втрати української інтелігенції під різними окупаціями. Імена своїх шкільних товаришів, знищених польським окупантом, імена своїх учнів, які полягли смертю хоробрих у боях проти західнього і східнього імперіялістів. І радів він успіхами тих, які вижили, і згодом, навіть у підсовєтських умовах життя і праці, змінили проріджені лави національноукраїнського прошарку інтелектуалів і професіоналістів. Тоді я ще раз пересвідчився, що за ширмою його недемонстративного культурництва жила щира душа, яка керувалася почуттям української солідарности і прагненням не змарнувати будь-якої нагоди для збільшення національних кадрів освічених людей.

Загальновідома приступність проф. Осипа Гулея, погідність його вдачі та його готовість словом і чином допомогти молоді в потребі цінилися його безпосередніми учнями в школі та вихованцями в бурсі, де він деякий час був настоятелем. Не меншою мірою любили його студійні товариші, а старші колеґи-викладачі (проф. Я. Біленький, В. Радзикевич, П. Мечник, Ю. Панейко, З. Зелений, о. д-р М. Залеський та інші) напрочуд радо бачили його в своєму товаристві — як професійному, так і в особистому. Цю властивість характеру він зберіг до кінця життя. Численна участь кергонксонської громади в його похороні показала, що не тільки його найближча родина (в першій мірі дружина Зиновія з дочкою Мартою і його сестра Марія Гулей-Стефанів), але й ширша громадськість, з шанобливим почуттям спільної втрати прощала одного з останніх виховників крайової української молоді.

Д-р М. Оришкевич у слові на поминках заявив: „Оскільки цього року відбудеться зустріч колишніх учнів Філії Академічної Гімназії у Львові, тоді нагадаємо їм, що цього року відійшов у вічність останній з педагогів". Ті слова — ще один доказ того, що українська громадськість цінить і пам'ятає своїх трудівників на освітньовиховній ділянці свого життя навіть тепер, коли у всьому світі знецінилися майже всі вартості та майже кожне зусилля, якого не можна негайно перерахувати на тверду валюту. Становище українського народу на рідних землях теж нагадує нам усім, що навіть найменше зусилля української людини не пропадає безслідно, якщо воно було спрямоване до загальної мети — національно-державницької, церковної, культурно-освітньої чи побутової. Такими дрібними зусиллями росте ввесь народ, розвивається і стає повноцінною нацією, всупереч усім намірам ворогів і недругів.

Згадкою про одне таке незамінне зусилля я хотів не тільки родині Гулеїв тут і в Україні, але й ширшій громаді відсвіжити в пам'яті цю давню правду — той суспільний принцип, який допомагає нам усім перетривати життєві негоди та наші особисті й національні втрати.

Роман Рахманний

ПОПРАВКА

В статті п.з. „Виграли війну — і що далі?" в числі з 22-23-го березня слід виправити дві помилки. Має бути „після 100-годинної", а не „100-денної війни", та „до півмільйона жертв убитими і пораненими", а не „вбитими". — Ред.

ВИСТУПАЮЧИ НА ЗУСТРІЧІ країн Европейського спільного ринку, прем'єр'міністер Великобританії Джан Мейджор закликав европейські країни поцікавитись долею курдських втікачів і надати їм спішну допомогу харчами, медикаментами, одягом та іншими потрібними речами. Пропозицію Мейджора активно підтримали: Німеччина, Франція, Бельгія, Еспанія й інші країни. У зв'язку з ініціятивою Великобританії курди можуть отримати 200 міл. дол. допомоги з Европи, яка буде перевезена за кілька днів до місць їхнього скупчення.

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

КАТЕРИНА КРАЙ, член УНС Відд. 125-го ім. Благовіщення в Чикаґо, Ілл. померла 20-го січня 1991 року на 92-му році життя. Нар. 16-го грудня 1899 року в Озірній, Зборів, Галичина. Членом УНС стала 1939 року. Залишила у смутку дочку Джун Малін (Малиновську), зятя Йосифа і внуків Джулі і Лорейн. Похорон відбувся 24-го січня 1991 року на цвинтарі Елмвуд Парк в Рівер Ґров, Ілл.

Вічна Їй Пам'ять!

Ґлорія Пашен, секр.

КАТЕРИНА МОТОРНИЙ, член УНС Відд. 361-го Т-ва „Дністер" в Ню Йорку, Н.Й. померла 20-го вересня 1990 року на 90-му році життя. Нар 8-го жовтня 1899 року в Україні. Членом УНС стала 1928 року. Залишила у смутку дітей: сина Теодора; дочок — Анну Петраліз і Мері Захарко. Похорон відбувся 23-го вересня 1990 року на цвинтарі Парк Ловн Меморіял в Пайнловн, Ню Йорк.

Вічна Їй Пам'ять!

Степан Чума, секр.

МАРІЯ ВОВК, член УНС Відд. 383-го ім. св. Петра і Павла в Бриджпорті, Па., померла 13-го лютого 1991 року на 90-му році життя. Нар. 1901 року в селі Остапя, пов. Скалат, Зах. Україна. Членом УНС стала 1926 року. Залишила у смутку сина Романа, дочку Маріянну, брата і 2 сестри. Похорон відбувся 16-го лютого 1991 року на цвинтарі св. Петра і Павла в Кінґ оф Праша, Па.

Вічна Їй Пам'ять!

Йосиф Хома, секр.

ВАСИЛЬ ПАВЛОВСЬКИЙ, член УНС Відд. 337-го Т-ва ім. Івана Франка в Балтиморі, Мд. помер 10-го січня 1991 року на 71-му році життя. Нар. 10-го вересня 1919 р. в Україні. Членом УНС став 1951 року. Залишив у смутку дружину Ольгу, дітей: Волтера і Стефанію, Зеня, Михайла, Івана і Ганю та 8 внуків. Похорон відбувся 14-го січня 1991 року на цвинтарі св. Михаїла в Балтиморі, Мд.

Вічна Йому Пам'ять!

Остап Садовий, секр.